

Delavsko-kmetijski list.

Proletarci
vseh dežel
združite se!

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto III.

LJUBLJANA, 4. marca 1926.

Stev. 9.

Drobiž velesrbske buržuazije ali Slovenci.

Vsaka imperialistična buržuazija ima velike politične kupčije. Pri takih kupčijah se vrši zamenjava velikih materialnih koristi. Vsaka stran mora nekaj dati, da nekaj dobi. Včasih so to ozemlja, včasih predpravice, včasih pa tudi denar. Anglija hoče kupiti Nemčijo za skupni nastop proti delavcem in kmetom v Sovjetski Uniji in ji zato ponuja velike trgovske in politične ugodnosti za nametek, za izravnavo političnih računov, pa še nekoliko kolonij, nekoliko malih, zamorskih zaostalih narodov v Afriki. Poljska je bila Veliki Ententi potrebna kot brana na vzhodu, zato je dobila celo vrsto malih narodov: Rusinov, Belorusov, Litvinov, Nemcev itd. Rumunija je dobila iz istih razlogov Besarabijo, kjer žive Malorusi, Tatari itd. Mali narodi so „drobiž“, s katerimi izravnava imperialistični kapitalisti svoje velike gospodarske in politične račune, in tak „drobiž“, taka „moneta“ smo, kakor izgleda, tudi mi Slovenci.

Komu ni pri nas znano, da imajo velesrbski imperialisti svoje posebne gospodarske in politične interese na Egejskem morju. Njihov cilj je Solun in zato so iznašli v grški Macedoniji „Srbe“, o katerih prav pogosto pišejo v novjšem času tudi naši buržuazni časopisi. Na dolgo in široko nam pripovedujejo, kako te „Srbe“ preganjajo grške oblasti in kako se mora zavzeti naša država zanje. Toda ne samo, da v grški Macedoniji, kakor v Macedoniji vobče, ni Srbov, temveč narod, ki živi v grški Macedoniji in si tudi prav nič ne želi priti pod Jugoslavijo. Kaj vruga nas torej brigajo ti „Srbi“ in ako bi šlo tu samo za besedno igro velesrbskih imperialistov, bi jim mi lahko prepustili to veselje, toda tu gre za velike stvari, ki zadevajo ves proletarijat in še posebno nas Slovence. Stvar pa je taka-le:

V Grčiji vre in utegne izbruhniti v kratkem vstaja proti diktatorju Pangalos. Velesrbski imperialisti komaj čakajo kake ugodne prilike, da se vmešajo v grške notranje razmere in zasedejo Solun. Toda tega jim dosedaj ni dovolila Italija, ki ima tudi svoje posebne gospodarske interese na Balkanu in v Egejskem morju. Obstoji v Evropi pa še drugo veliko interesno vprašanje, na katerem sta enako zainteresirana velesrbski in italijanski imperializem, t. j. vprašanje združitve Nemčije z Avstrijo. Tej združitvi se morata upreti velesrbski in italijanski kapital v enaki meri, a to združitve forcira Anglija. Ker pa se politični položaj na Grškem v zadnjih dneh zelo hitro postruje, smo kar čez noč doživeli, da se je odpeljal jugoslovanski zunanji minister na barantanje k Mussoliniju. O namenu tega potovanja naša in italijanska vlada skrbno molčita, toda kdor pozna internacionalni politični položaj, ta ne rabi vladnih izjav. Velesrbska in italijanska

buržuazija se hočeta sporazumeti za razdelitev Balkana in vplivnih sfer na Egejskem morju. Govori se ob tej priliki še posebno o medsebojni „garanciji mej“. Z drugimi besedami: Ako bo Italija priznala velesrbski buržuaziji Solun in grško Macedonijo, se bo velesrbska buržuazija desinteresirala na vprašanje Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini; obe pa se bosta skupno borili proti nacionalnemu zedinjenju nemškega naroda. Slovenci bodo torej vnovič služili velesrbskemu imperializmu za drobiž, s katerim bo on izravnava svoje račune s fašistično Italijo.

Mi pravimo, da je ta politika blazna. Blazna je predvsem zato, ker misli, da se da zadrževati trajno nacionalno zedinjenje tako velikega in kulturnega naroda, kakor je nemški. In blazna je, če misli, da se da tudi še po svetovni vojni barantati z malimi narodi tako, kakor se je delalo to pred vojno. Blazno je dalje misliti, da so Slovenci tudi še danes tako neumni, kakor so bili v svetovni vojni in leta 1918. Vprašanje enotnosti slovenskega naroda ne more tako dolgo z dnevnega reda, dokler ne bo ta enotnost dosežena. Zato pa bomo Slovenci tudi vedno na strani narodov, ki služijo imperializmu za „drobiž“. Zato bodo tudi vse naše simpatije na strani nemškega naroda in na strani Macedoncev in bomo vedno in povsod zahtevali samoopredelitev narodov — t. j. samoopredelitev vsakega naroda, pa tudi Slovencev.

S stališča Slovencev je jugoslovanska buržuazija in njena diplomacija naravnost zločinska. V trenutku, ko se je Nemčija najenergičneje zavzela za nemške manjšine v Italiji, bi jo morala Jugoslavija z vso svojo silo podpirati, ker to, kar se godi s Slovenci in Hrvati na Primorskem, je nezasižen kulturni škandal. A mesto tega se pelje dr. Ninčič v Rim, da garantira Mussoliniju njegovo bestialno politiko nad narodnimi manjšinami v Italiji. Ali ni to svet narobe?

V to sramoto pa je vmešana tudi naša slovenska buržuazija. Ne samo, da pišejo ljubljanski buržuazni listi zelo „vzdržno“ o tem škandalu — o socialnopolitičnih lakajih velesrbskega imperializma nočemo niti govoriti! — temveč poučeni smo, da je celo dr. Višnar imel posebne instrukcije za svoje nastopanje na lanskem kongresu narodnih manjšin v Ženevi. Njegov tamošnji nastop je bil uprav škandalozen.

Slovenci smo torej drobiž velesrbskega imperializma in tega slovenski delavci in slovenski kmetje ne bodo trpeli. Mi se zavedamo, da nas žene ta diplomacija v novo mesarsko klanje in zato postavljamo tem barantijam za narode nasproti: samoopredelitev vseh narodov, pa če je to kaki buržuaziji prav ali ne.

ducirane rudarje nazaj v delo, mesto da bi za reducirane preskrbela brezposelno podporo, pošilja kapitalistična vlada v Trbovlje orožniško pojačanje. Ti orožniki naj varujejo TPD pred rudarji, katere je TPD do kosti in mozga izsesala. Profite akcionarjev ščiti vlada z orožjem, rudarske družine pusti umirati na cesti. — Socialpatriotje, ki imajo v svojih rokah vodstvo strokovnih organizacij in delavsko zbornico, z nevoljo gledajo na gi-

banje med delavstvom, ki pravilno zahteva splošno in generalno akcijo po vsej državi. Ne upajo se javno nastopiti proti splošni akciji, ki je nujno potrebna, ne ukrenejo pa nič za organiziranje take akcije, ki bi jih spravila pri buržuaziji v nemilost. Samo za skupni protestni shod v Ljubljani so se dogovorili, delavstvo pa se s posameznimi shodi ne sme zadovoljiti, temveč zahteva organiziranje velike akcije po vsej državi za obrambo splošnih delavskih pravic.

Delavstvo v Trzinu je že sprejelo resolucijo, ki jo spodaj objavljamo, istotako so lesni delavci v Ljubljani sklenili, da jo predložijo protestnemu shodu v Ljubljani. *Dožnost vseh strokovnih organizacij v celi Sloveniji je, da na svojih članskih sestankih in shodih sprejmejo to resolucijo, in energično zahtevajo da strokovna komisija izvede v resoluciji navedene naloge.* Sabotažo socialpatriotov je treba preprečiti v interesu reduciranih in v interesu celokupnega delavstva.

Resolucija.

Konstatiramo:

1. Vprašanje boja proti redukciji delavstva pri TPD in KID, proti ukinjenju draginskih doklad in nabavnih prispevkov, proti podaljšanju delovnega časa, ki ga pripravljajo in že izvaja TPD, ni samo vprašanje rudarjev in kovinarjev, ker tisoči reduciranih bodo v svoji bedi in brezposelnosti tvorili sredstvo, s katerim bodo tudi podjetniki ostalih strok pritiskali na reduciranje mezd delavstva in za podaljšanje delovnega časa.

2. Enako tudi vprašanje ustroja in poslovanja bratovskih skladnic ni samo rudarska in plavžarska zadeva, ker če se kapitalistom posreči z Žerjavovim pravilnikom poslabšati socialno zavarovanje rudarjev in plavžarjev, bo to poslabšanje precedent za poslabšanje zavarovanja pri ostalih strokah delavcev.

3. TPD ne nastopa z zahtevo po znižanju mezd in podaljšanju delovnega časa osamljena v boj, pač pa nastopa TPD kot najmočnejši član zveze industrijskih, v sporazumu z delodajalci vseh strok po celi državi in z njihovo pomočjo. Isto velja za zadeve bratovskih skladnic. TPD oziroma zveza industrijskih pa nastopa tudi sporazumno z vlado in kot njena avantgarda in od uspeha započete akcije TPD zavisi tudi bodoči položaj delavcev in nameščencev v državnih podjetjih.

4. Iz navedenega sledi, da se je akcija TPD sklenila in započela v sporazumu z vsemi delodajalci in z vlado in da je mogoče odbiti nakane po celi državi združenih kapitalistov le z enotnim generalnim nastopom delavcev in nameščencev vseh kategorij po celi državi.

Na podlagi gornjih konstatacij zahtevamo:

1. ZDSZJ kot predstavnik in zaščitnik razrednih interesov delavstva mora proti splošnemu napadu delodajalcev v celi državi skleniti in nemudoma organizirati splošen odpor delojemalcev v celi državi. Dosedanje taktiko vodstva ZDSZJ, ki je obstajala v kompromisarkih pogajanjih s podjetniki in v tem, da se je sodelovalo s podjetniki pri iskanju načina redukcije, znižanja mezd in načina podaljšanja delovnega časa, odklanjamo in zahtevamo, da se vodstvo v bodoče striktno drži na decemberski konferenci sprejetega akcijskega programa in sklepov, sprejetih na shodih.

2. V svrhu organiziranja generalne obrambe akcije v vsej državi mora ZDSZJ

nemudoma stopiti v stik s CRSOJ in z vsemi drugimi delavskimi organizacijami brez razlike in izjeme in jih pozvati na sodelovanje pri generalni akciji, oziroma se odzvati pozivu CRSOJ, ki se je pred nedavnim časom obrnil na ZDSZJ za enotno akcijo po celi državi.

3. V to akcijo je treba pritegniti široke mase. Vrše naj se sestanki delavstva po obratih. Ustanavljajo naj se krajevni akcijski odbori iz zastopnikov vseh strokovnih organizacij, političnih delavskih skupin in tudi neorganiziranega delavstva, ki naj se volijo na obratnih sestankih. Kakor je bil ves aparat vseh strokovnih organizacij postavljen v službo volilne kampanje, še v večji meri se morajo strokovne organizacije založiti v tej akciji, kakor so se pri volitvah v Delavsko zbornico postavljali krajevni volilni odbori, tako se imajo še v večjem obsegu ustanovljati akcijski odbori, ki imajo za cilj voditi akcije za obrambo interesov in obstanka celokupnega delavstva.

4. Krajevne akcijske odbore je povezati v deželne, deželne pa v centralni akcijski odbor, ki ima voditi akcijo enotno v celi državi.

5. Naloga centralnega akcijskega odbora so, da z generalnimi akcijami mas (shodi, demonstracije itd.) prisili vlado in podjetnike:

- da prenehajo z redukcijo delavstva in da se sprejme v delo že reducirane,
  - da se reduciranim in vsem brezposelnim preskrbi delo, za dobe brezposelnosti pa brezposelno podporo v višini eksistenčnega minimuma,
  - da se prepreči znižanje mezd in doseže najmanj predvojne mezd,
  - da se doseže popolno in striktno izvajanje določb zakona o zaščiti delavstva, posebno določbo o osemurnem delovnem dnevu, 50 oziroma 100% dokladah za nadurno in nedeljsko delo, volitev obratnih zaupnikov,
  - da se izvede zakon o zavarovanju delavcev, ki bi že moral biti izveden 1. julija 1925. l. in da se takoj razpišejo volitve v bolniško blagajno,
  - da se ratificirajo mednarodne konvencije o osemurnem delavniku in delavski zaščiti,
  - za ukinjenje vseh protidelavskih zakonov (zakon o zaščiti države) in za svobodo govora, tiska in združevanja.
6. Najvažnejša naloga „Centralnega Akcijskega Odbora“ pa mora biti popolno zedinjenje strokovnih organizacij v celi državi na podlagi razrednega boja.

Razorožitvena konferenca.

Na podlagi sklepa lokarnške konference se sklicuje predkonferenca za reševanje vprašanja razorožitve.

Buržuazno časopisje, razni pacifisti in voditelji druge internacionale razglasujejo celemu svetu, da je to najboljša garancija za vspostavo mirnih odnosov med vsemi državami na zemeljski krogli.

Da hočejo s tem zakriti prave namene imperialističnih držav, je najbolj dokazala znana konferenca v Washingtonu, ki je tudi razpravljala vprašanje razorožitve in celo zaključila, koliko sme imeti vsaka država vojnih ladij in mornarjev. Tudi takrat so vsi „pacifisti“ razglasovali ljudstvu veliko srečo — namreč, da je trajni mir zasiguran.

Ali fakta govore popolnoma drugače. Iz njih se vidi, da je oboroževanje šlo naprej in zavzelo strašanski objem. Od

Za generaliziranje boja!

Žandarske bajonete mesto brezposelne podpore. — Vlada še vedno molči. — Socialpatriotičen poskus sabotaže. — Delavstvo za skupno in splošno akcijo v celi državi.

Mesto da bi kapitalistična RR vlada pritiskala na TPD, da vzame vse re-

časa te razorožitvene konference pa do danes so imperialistične države pomnožile svojo vojsko, vojno brodogradnjo in zrakoplovstvo v taki meri, da daleč prekaša vojno moč iz predvojne dobe.

Naslednje številke nam bodo to najbolj pokazale. V predvojnem času je bilo na zemeljski krogli 6.500.000 oboroženih vojakov. In to je bilo v času neposredno pred izbruhom vojne, to je, ko se je govorilo o potrebi obračunavanja z Nemčijo in Avstro-Ogrsko. Medtem danes, ko sta Nemčija in Avstro-Ogrska uničeni, ko ni več one nevarnosti, o kateri so kričali takozvani pristaši demokracije, danes imamo pod orožjem 12.350.000 oboroženih vojakov. To pomeni, da je število oborožene sile v povojnem času, ko ni več nevarnosti od Nemčije in Avstrije, še enkrat večje, kot pa leta 1914.

Najmočnejša militaristična država je Francija, ki ima 1.300.000 mož. Za njo prihajajo Poljska s 650.000, Angleška s 490.000, Italija s 340.000, Japonska s 400.000, Čehoslovaška s 320.000, Jugoslavija s 300.000 oboroženih vojakov. Tu niso vštete druge male in srednje države in tudi ne Združene Države, ki razpolagajo s precejšnjim vojaškim aparatom.

Nasproti ti oboroženi sili kapitalistično-imperialističnih držav pa stoji edina delavska država Sovjetska Zveza s 540.000 rdečih vojakov, kar dokazuje, da je delavska država edina, ki ima resen namen in iskreno željo za mir.

Navedli smo te številke, ker je potrebno dokazati neiskrenost kapitalističnega in takozvanega socialističnega časopisja, ki pripisuje ti nameravani predkonferenci velikansko važnost in resen pričetek za ustvaritev svetovnega mira.

Za nas, ki poznamo globoka nasprotja med imperialističnimi državami in vemo, da je mir nemogoč, dokler vlada kapitalizem, je jasno, da pomeni to velikansko vpitje o razoroževanju pravzaprav začetek še večjega oboroževanja imperialističnih držav. Treba je vzeti samo primer znane konference v Haagu leta 1899, ko so vse kapitalistične države povdarjale potrebo omejitve oboroževanja in končno zaključile, da se mora prenehati z oboroževanjem. To isto je pokazala znana konferenca v Washingtonu leta 1921. Iz tega jasno sledi, da vselej, kadar se sliši največ kričanja o miru in razorožitvi, da je to znak novih priprav za vojne.

Istotako je slučaj s sedanjo predkonferenco v Genfu, Švicarska. Da bi pa odvrnili od sebe vsak sum, so se imperialisti odločili povabiti na to konferenco tudi Sovjetsko Zvezo vedoč, da ji je nemogoče prisostvovati konferenci, dokler se ista vrši na švicarskem ozemlju. Treba naglasiti, da je bil svojčas umorjen v švicarski sovjetski poslanik Vaclav Vorovski in da je buržuazno sodišče osvobodilo morilca, kar je imelo za posledico, da je nastalo med Sovjetsko Zvezo in švicarsko vlado sovražno razpoloženje. Sovjetska Zveza ne more in tudi ne bo poslala svoje zastopnike v deželo, kjer se jih lahko nemoteno ubija in ne da nobenih garancij.

Sovjetska vlada je spregledala nepošten namen imperialističnih držav in dala svoj odgovor, ki je dobra klofuta za vse buržuazne zločince. Odgovorila je, da je pripravljena sodelovati na predkonferenci ali pod pogojem, da se ista vrši na drugem ozemlju, ne pa v Švicarski. Delavska država je edina, ki se bojuje za mir med narodi, ampak za takšen mir, ki bo omogočil svobodno razvijanje malih narodov, katerim sedanji imperialisti siloma onemogočajo uspešno razvijanje. Delavska vlada je dokazala za dejanja, da je za mir in sicer s tem, da je znižala svojo vojsko na najnižje število, medtem ko imperialistične države isto stalno dvigajo.

Kapitalistične države se bodo skušale izvleči. Mogoče bodo pristale na zahtevo, delavske države in vzeli drugo mesto. Mogoče pa tudi ne. Ako pride do konference in ako bo delavska država sodelovala, smo prepričani, da se bo na konferenci pokazalo, kdo je za mir in kdo ni. Sovjetska Zveza bo že znala nagnati zajca iz grma, kot je to napravila svojčas na konferenci v Genovi, ko je ljudski komisar Čičerin nagnal zastopnike Francije in Anglije v kozji rog.

Delavski razred pa ne more gledati z zaupanjem v to konferenco, ker dokler bo vladal kapitalizem, ni govora, da bi vojne prenehale. Kapitalistične države so prisiljene, da se bojujejo med seboj in samo takrat, ko proletariet vspostavi svojo vlado po celem svetu, je dana garancija za mir med narodi, mir, ki bo resničen in ki bo omogočil hitrejši razvoj v brezrazredni družabni sistem.

Prvi koraki učiteljstva na strokovnem polju.

Revščina učiteljstva je postala proverbialna (v pregovorih izražena). Če izgleda kdo prav jetikovo, pravijo, da se drži kakor kak „šumošter“. Buržuazija je v vseh svojih komedijah, igradah, smešnicah, šaljih spisih itd. postavljala v center smešnost podobe vaškega učitelja. V družbi ji je bil učitelj vsepovsodi peto kolo in če se je kdo obnašal skromno, boječe potrto ali zaostal, je bil pri nji „šumošter“. In kljub tej svoji revščini, kljub temu ne verjetnemu izkoriščanju in zastavljanju je sledilo in sledi še danes učiteljstvo meščanskim strankam, kljub vsemu temu je bilo in je še danes njeno slepo orodje, s katerim si ona ustvarja ponižne in zaostale hlapce, da pokorno garajo zastoj in ji ustvarjajo ogromna bogastva.

V zadnjem času pa izgleda, da je glad tudi slovensko učiteljstvo naučil nekoliko misliti. Sicer so te misli še neverjetno okorele, nelogične, neznanstvene, nestrokovne, polne blata zgodovine te kategorije, toda, sociološko vzeto, vendar-le: korak naprej, pa če tudi še otroški. „Učiteljski Tovariši“ — do danes glasilo liberalnega učiteljstva — z dne 14. januarja t. l. je objavil dolgo resolucijo, ki je izzvala v slovenskem buržuaznem časopisju mogočen vtis. Ta resolucija pa je izzvala tudi med učiteljtvom samim pravo vrvenje. V „Učiteljskem Tovarišu“ se vodi velika polemika za in proti njej. Če se ne varamo, gre tu v glavnem za boj mlajših, razboritejših in socialno sodobnejših elementov, proti anakronistični (zastareli) stari liberalni gardi, ki se je povzpela do različnih korit (Luka Jelenc, Gangel et consortes) in ki želi ohraniti v učiteljih zvestega „hlapca“ naši kapitalistični buržuaziji.

Ali je to morda kako socialistično strokovno gibanje? O, bog ne zadeni! Gre tu za mnogo nedolžnejše stvari. Mladi učitelji so prišli samo do najprimitivnejšega spoznanja, da je treba za boj za kruh velike sile, velike strnjene falange in da je napačno, obešati se tej ali oni buržuazni stranki na rep in čakati ponižno in vdano milostnih drobtinic z njene mize. Ti mladi sestradani možje niso prišli niti še tako daleč, da bi razločevali stan od stroke in stanovsko (cehovsko) organizacijo od strokovne, kaj še-le, da bi pomislili na to, da je človeška družba razdeljena v razrede, da je tu neki razred, ki izkorišča in izžema drugi razred, ali da bi se vprašali, da-li morda niso oni sami del tistega razreda, ki je izkoriščan in da-li niso morda oni sami žrtev razreda izkoriščevalcev. Oni so še vse polni „velikih nacionalnih nalog zblíževanja, spoznavanja, skupnih vzgojnih nalog učiteljstva iz vseh delov države in podobne visokodoneče in prazne krame. Njihove parole so v glavnem: politična nevtralnost, vsi učitelji v eno samo „stanovsko“ organizacijo, depolitiziranje šolstva in podobno. S stališča razrednega boja, pa tudi samo s stališča najprimitivnejšega boja za kruh: same navivne stvari socialno in politično neizkušeni ljudi — in vendar moramo to gibanje smatrati za ogromen napredek učiteljstva v boju za izboljšanje svojega socialnega položaja. Kakor si delavstvo še dolgo ne bo moglo obetati od teh trpinov nobene podpore, nobenega skupnega koraka, ga z vsemi simpatijami zaznamuje v svojo kroniko in najtoplejše pozdravlja. Kakorkoli sodili o pravilnosti tega gibanja, mu moramo priznati, da je korak naprej v smeri osvoboditve duševnih delavcev izpod političnega vpliva in gospodarskega suženjstva buržuazije. In prav gotovo je to tudi prvi korak k ročnemu delavcu, k industrijskemu delavcu in k kmetu. Ko se ta duševni delavec osvobodi hlapčevstva buržuaziji, ko bo v svoji „stanovski“ organizaciji pravilno postavil svoje vprašanje kruha, bo tudi kmalu uvidel, kak nesmisel je „politična nevtralnost“ in kako absurdno je misliti, da je „absurdno in ni žaljivo stremljenje po popolni politični in duhovni unifikaciji stanu“ in kako smešno je „z vso silo boriti se proti materialističnemu naziranju, ki vidi v (taki) organizaciji navadno interesno organizacijo“. Taka (strokovna) organizacija mora biti, kaj-

pada, v prvi vrsti „interesna organizacija“, in je brez politične stranke ladja brez krmarja. Vprašanje je samo: katera politična stranka naj jo vodi? Ali stranka tistih ljudi, ki učiteljski stan izkoriščajo, ali stranka, ki se bori proti temu izkoriščanju? Tu tiči jedro vprašanja, ki ga bo moralo učiteljstvo v bližnji bodočnosti — hočeš-nočeš — začeti luščiti.

Parola: „vse učiteljstvo neglede na vero in politično prepričanje v eno samo strokovno organizacijo“ je pravilna, ker je treba najprej doseči enotnost v organizaciji. Toda ravno zato pa je zahteva, da mora biti ta enotna učiteljska organizacija ravno UJU smešna, ker je dogmatična. Ne! Enotnost učiteljske organizacije tudi za ceno vseh sedanjih učiteljskih organizacij! Še dalje bo treba iti: vse magistralne delavce v eno samo magistralno organizacijo. Torej vse učitelje, vse profesorje in vse šolske sluge, portirje itd.: skratka vse, kar je v šoli zaposlenega v vsej državi. Seveda smo od tega še daleč! Najprej je treba napraviti prvi korak! Toda to vprašanje leži neizogibno na črti razvoja. To je vprašanje, ki se bo na tej poti postavilo samo po sebi.

Potem pa se bo ravno tako samo od sebe postavilo tudi vprašanje: ali na repu buržuazije, ali ramo ob rami z delavcem proti buržuaziji? Anin.

Strokovni shod v Tržiču.

Tržiško delavstvo za generaliziranje akcije.

Tržiška strokovna organizacija lesnih delavcev je sklicala v nedeljo 28. februarja shod z dnevnim redom: socialna zakonodaja in volitve v Delavsko zbornico. Za Strokovno komisijo je govoril Štukelj. Opozicija pa je poklicala na ta shod sodruga Gustinčiča. Štukelj, ki je dobil svojo šolo na poznanem shodu, je govoril to pot zelo usmerjeno in se je pazljivo ogibal rovtarskih izrazov. Govoril pa je tako revolucionarno, da je vse delavstvo opazilo, da hoče s svojo revolucionarnostjo licitirati. V svojem govoru je obravnaval socialne zakone in trdil, da so bili ti zakoni sprejeti takrat (1922), ko je imel proletariet 56 komunističnih poslancev in svoje trdne organizacije (delavci te časovne in stvarne pomote niso zamerili), toda ti zakoni se niso izvedli. Niso se izvedli, ker je delavstvo med seboj razprt, ker ni v enotnih organizacijah in ker nima moči. Treba je za to razrednega boja. S svojim govorom je hotel vzbuditi, kakor delajo to vsi socialni patriotje ob vsaki priliki, domnevo, da je nekdo tu, ki je proti strokovni enotnosti in ki hoče razbiti enotne strokovne organizacije. Še bolj nervozno se je boril proti tem mlinom na veter znani Vehovec. Pozival je delavstvo, da se mora upreti razbijačem in obračunati z njimi. Toda teh nesrečnih razbijačev ni hotelo biti od nikoder in navzoči delavci so morali uvideti, ko je začel govoriti s. Gustinčič, da sta ta dva njegova predgovornika le zamenjala strokovne organizacije s svojo omejenostjo in zahrbtnostjo. Pokazal je, kdo je prvi pričel pripočati enotnost strokovnih organizacij, povedal, da je bila to Rdeča strokovna internacionala in da se je tej enotnosti upirala socialistična strokovna internacionala (Amsterdam), da se ta še danes upira in da so se tudi naši kristanovci, v katere se štejeta tudi Štukelj in Vehovec, vse do zadnjega časa upirali. Ko je razložil zborovalcem današnji položaj delavstva in industrije, je naglasil, da v tem trenutku ni več dovolj metati naokoli z revolucionarnimi frazami, o razrednemu boju, da je treba podati konkreten načrt za tak boj in ga tudi začeti v resnici bojevati, ne pa se za hrptom delavstva sporazumevati z industrialci na škodo delavstva, kakor se to vrši sedaj pri redukciji rudarjev. Razložil je, kako bi moral ta načrt in ta boj izgledati in rekel, da je opozicija ta načrt tudi utrdila v resoluciji, ki jo bo predložil temu shodu. Ker je ta načrt iz resolucije dovolj jasno razviden, ne bomo še posebej govorili o njem. Pripominjamo samo, da je bila resolucija sprejeta z velikim odobravanjem in z vsemi glasovi proti nemu, pa še tisti ni vedel, zakaj je glasoval proti.

Splošno pa se je opazilo, da nista samo Štukelj in Vehovec glasovala niti za, niti proti. Onadva namreč še nista imela točnih navodil od gospoda ministra Toneta Kristana.

Resolucija je bila sprejeta s pripombo, da se pošlje Strokovni komisiji v Ljubljano z naročilom, da objavi v Delavcu in drugih listih, da bodo organizacije lahko razpravljale o njej na svojih sestankih in shodih.

Resolucija je objavljena na drugem mestu.

K občinskim volitvam v Trbovljah.

(Dopis iz Francije.)

Kot kmečki sin sem prišel v industrijski proletariet in moram, da se malo oglasim k občinskim volitvam v Trbovljah. Že v moji zgodnji mladosti, ko se še nisem zavedel svojega razreda, sem opazil, kako važnost polaga buržuazija na volitve: ko so se bližale državno-zborske ali občinske volitve, smo videli na vasi vse polno agitatorjev: trgovcev, gostilničarjev, plačanih agentov, in tudi fajmoštrov in kaplanov ni manjkalo in vsak je obetal zlate gradove, samo da za njegovo stranko glasujeta kmet in delavec. Vsak teh agentov pa je kritiziral proti kmetu delavca, na drugi strani so pa zopet hujskali delavstvo proti kmetu, da je on kriv draginje, ker vse drago prodaja. Povedali pa niso, da so oni tisti, ki od kmeta izderejo pridelke in živino na pol zastoj in tako delavstvu potem drago prodajajo. Na ta način zaslužijo mastne dobičke, katere spravljajo v svoje žepce in tako postajajo milijonari, na drugi strani se pa kmet in delavec poglabljata vedno v večjo revščino in dolgove, in tako pride revni kmet ob zemljo in dom, katero pa potem vedno posedejo ti oderuhi, ki so na račun delavstva in kmeta zaslužili lepe milijone.

Torej, kmetje in delavci, čas je že, da pogledate malo okrog sebe, da boste videli, kaj so vam že naredili dobrega ti gospodje okrog SLS, ki vam že obetajo več let avtonomijo, agrarno reformo in še vse polno drugih stvari; kaj so vam izposlovali demokracije, to mislim, da ste dobro občutili potem orjunaških razbojnikov, ki so razgrajali po Trbovljah, mučili in umorili sodr Fakina, požgali Rudarski dom. Nič boljši niso radikali, socialni demokrati in vse druge meščanske stranke, ki vedno potem denunciacij pošiljajo zavedne sodruge v celjske in druge zapore.

Ali vsi ti gospodje skupaj so glasovali za ogromne davke, pod katerimi že omagujeta kmet in delavec, glasovali so tudi za zakon o zaščiti države, s katerim tišči buržuazija kmeta in delavca za tilnik, da se ne moreta uspešno boriti za svoje življenske pravice. Zatorej je že čas, da pokaže kmet hrbet tem buržujskim agentom in se združi z revolucionarnim delavstvom, ki je edini pravi zaveznik kmeta, ker industrijski proletariet je večinoma izšel iz kmeta, ker oče poseduje pre malo zemlje, tako da se ne more preživljati cela družina na posestvu. Zato morajo sinovi v rudnike in tovarne, da si tako služijo svoj trdi kruh. Pa tudi že mnogo malih kmetov, ki ne morejo prenašati teh ogromnih davkov, katere jim nalaga vlada s pomočjo gospodov, ki sami za nje glasujejo pri volitvah, morajo zapustiti svojo zemljo in iti iskati kruha v industrijo. Torej, dragi kmetje, industrijski proletariet to so vaši bratje in sinovi, niso sovražniki, kakor govorijo buržujski agentje, pač pa iskreni zavezniki, ki imajo ravno iste interese, da se borijo za kruh in svoje pravice, ker le skupno, ramo ob rami si bosta delavec in kmet priborila pravice in končno enkrat osvobodjenje izpod jarma kapitala.

Ker delavec in kmet spadata skupaj, je tudi potrebno, da glasujeta skupaj na revolucionarno delavsko-kmečko listo, ker le edino potom te liste izražata svoje mnenje in zahteve, katerih pa ne bosta dosegla samo potom volitev, ampak potem organiziranja in trdega boja, ki se bo razvil prej ali slej in tudi slednjič pogoltnil današnjo kapitalistično družbo.

Zatorej delavci in kmetje Trbovelj: pri sedanjih volitvah v občino, ki se vam bližajo, glasujte za listo delavsko-kmečkega bloka. S tem boste pokazali, da ne klonete pred reakcijo, ki je vedno hujša. Le na ta način bo vam uspelo pognati enkrat vaše zajedalce, ki se vedno globlje zajedajo v vaše meso in kri, pognali boste iz občine gerente in oderuhe in tako vzeli svojo usodo v svoje roke.

Proč z gerentstvom iz delavsko-kmečkih občin!

Naj živi delavsko-kmečka solidarnost

Andrej Forte

iz Trbovelj izgnani rudar,
sedaj v Franciji.

Da ali ne!

Strokovna komisija mora odgovoriti.

Iz št. 8 „Radniških Novin“, centralnega organa SPJ, posnemamo sledeče odstavke:

Korač: „Kar mi tu (v social. stranki, Ured.) rečemo, bodo strokovne organizacije sprovedle...“

Luka Pavičević, predsednik ZDSZJ: „Kongres zedinjenja ni šel za tem, da se zedini s komunisti, temveč da se razčisti odnošaj napram njim. — Za zedinjenje smo postavili pogoj: brez Moskve in proti njej. To je sprejelo komunistično vodstvo (samo Bukvič, Stankovič in Petakovič v Srbiji, Štukelj, Makuc in Sedej v Sloveniji, Ured.) ne pa oni del, ki je plačan (tega pogoja ni mogel nihče sprejeti, kdor ni postal izdajalec revolucionarnega proletariata, Ured.). Ni res, da z zedinjenjem ni ničesar pridobljeno. Pridobljeno je številčno in moralno, a najvažnejše je, da je vprašanje zedinjenja likvidirano. To vprašanje je likvidirano tudi za stranko. Kdor se hoče zediniti, naj vstopi v ZDSZJ in v socialistično stranko.“

Vprašamo Strokovno komisijo, posebno se obračamo na one člane Strokovne komisije, ki niso člani SPJ, da v Delavcu odgovorijo:

1. Ali res združene strokovne organizacije sprovajajo vse, kar sklone socialistična stranka, kakor je na kongresu SPJ trdil Korač?

2. Ali je bil za strokovno zedinjenje res postavljen pogoj: brez Moskve in proti njej, kakor trdi to predsednik ZDSZJ Luka Pavičević, in če je res, da so komunisti ta pogoj sprejeli?

3. Ali smatra tudi Strokovna komisija vprašanje strokovnega zedinjenja za rešeno, in da mora vsak, kdor se hoče strokovno zediniti, vstopiti brezpogojno k ZDSZJ in socialistični stranki?

Vse podružnice ZDSZJ morajo pisмено zahtevati, da SK na ta vprašanja odgovori.

Socialpatriotje proti enotnemu nastopu.

(Iz zapisnika seje centrale URSSJ v Belgradu (ZDSZJ) z dne 16. februarja 1926.)

„12. CRSOJ nas je ponovno pozval na „enotno fronto“ in na svoj paralelni z našim prirejen neuspeli shod. Šli smo preko tega poziva, kot da ne bi obstojal.

Sklep: Sprejeto na znanje.“

ZDSZJ odbija enoten nastop delavstva, ki je edino uspešno sredstvo za obrambo delavskih interesov, laže pa, da so marksisti razbijalci.

Vse podružnice ZDSZJ morajo protestirati proti sabotaži enotnega nastopa in zahtevati, da socialpatriotična birokracija pristane na enoten nastop in da se odzove pozivu CRSOJ.

J. L.

Socialna politika v Sovjetski Uniji.

Osem let je minulo, odkar se je v oceanu kapitalističnega sveta dvignil otok, popolnoma izoliran in nepristopen za one, ki mislijo z reakcionarnimi kapitalističnimi možganami. Vsa kapitalistična zapadna Evropa je smatrala Rusijo za oni teritorij, ki so si ga izbrali razni „razbojniki“ in „roparji“, ki stopajo na govorniške tribune ter uče ljudstvo ropanja in ubijanja (tako označuje še v letu 1926 napredno trobilo „Jutro“ Lenina).

Toda danes že tudi buržuazija z razpetimi jadrji hiti po kapitalističnemu

oceanu z mrzlično naglico, da doseže otok „razbojnikov“ in „ljudožrcev“. Samo slovensko „Jutro“ je tako napredno, da ne stopi z visokega svojega liberalnega stališča in še nadalje psuje in junaško pljuje na vse, kar diši po Leninu in socializmu.

Danes nihče več (razen gospode okoli „Jutra“) ne veruje emigrantskemu poročevalnemu biroju v Helsingforsu, isti lahko poroča danes le še starim ženicam in „Jutru“.

Gosta megla, ki je dolgo dobo zastirala veliki del kontinenta, se dviga in boljševiska sfinga stoji rešena pred nami. Vprašanja stavi le še reakcionarni buržuaziji, ki jih pa itak ne bo rešila nikoli. Vsi oni pa, ki verujejo, da pride nova doba socialnega družabnega reda, era socialne pravičnosti, tem sovjetska Rusija ni več tajinstvena zagonetka, marveč svetilnik in kažipot v bojih proti kapitalizmu.

Boljševiška nevarnost je samo bav-bav, ki ga kapitalizem riše človeštvu, da lahko snuje obznanje, garancijske pakete, fašistovske internacionale (od 25. do 27. maja 1925 v Genevi) itd. Vsi tisti, ki so v času socialne revolucije v Rusiji zarili svoje glave v pesek in se skrili kot krti v luknje starega družabnega reda, dvigajo svoje glave iz peska, lezejo kot martinčki v toplih pomladanskih dneh iz svojih skrivališč in se ne morejo načuditi toplini pomladanskega solnca novega družabnega reda. Kolsalne stvari je ustvaril ta novi družabni red. Dvignil je one, ki ustvarjajo, dal oblast tistim, ki so bili v starem družabnem redu sužnji in izvržek človeštva.

Ravno v času, ko namerava jugoslovanska buržuazija ukiniti ministrstvo za socialno politiko, reducirati socialne institucije, ki so bile le na papirju, je potrebno, da si ogledamo soc. politiko edine proletarske države, sovjetske unije.

Pod carizmom so bile ruske delovne mase predmet brezmejnega izkoriščanja. Ako se je ustvaril kak socialen zakon, je bilo to več ali manj sredstvo za pomirjenje raznih uporov in štrajkov. V istini pa delavec ni bil pod carizmom z nobenim zakonom zaščiten. Ves državni aparat je nasprotno oviral vsak poizkus z delavske strani, da bi se položaj znatno zboljšal.

Prva naloga sovjetske unije je bila, da je uvedla precizno najmodernejšo socialno zakonodajo in dalje tudi strogo pazi na točno izvajanje iste. Interese zaposlenih delavcev čuvajo strokovne organizacije, ki štejejo nad 6 milijonov delavcev, ki imajo točen vpogled v celotno socialno zakonodajo in ves državni aparat, česar se v kapitalistični državi niti misliti ne moremo. Kakor hitro je delavec trenutno nesposoben za delo, pripada socialnemu zavarovanju.

Pa boste dejali: bašta, kakor v kapitalistični državi. Saj vendar tudi tukaj postoji socialno zavarovanje. Toda to zavarovanje še daleko ni slično onemu v sovjetski uniji. V kapitalističnih državah mora delavec sam plačevati od svoje že itak mizerne plače delno zavarovalnino. V sovjetski Rusiji plačujejo vse stroške socialnega zavarovanja podjetniki sami, t. j. država sama. Podjetniki morajo plačevati 12%—14% celokupne plačilne svote (mezde) za socialno zavarovanje delavstva. Višina prispevkov se nikakor ne more meriti z beraškimi minimalnimi prispevki, ki jih plačujejo podjetniki v kapitalističnih državah. Pri nas v Jugoslaviji pa velja praksa, da podjetniki sploh ne plačujejo zavarovalnih prispevkov, vsaj iz svojega dobička ne.

Zaščita zaposlenih delavcev.

Delovni čas je strogo določen: za ročne delavce osem ur (isto velja tudi pri nas, pa le na papirju), za delavce v nehitenjskih obratih, kakor tudi za duševne delavce šest ur. Mladostniki smejo delati samo po 4—6 ur in to za mnogo višjo mezdo, nego isti delavci v kapitalističnih državah.

Dopust. Vsi delavci, ki so zaposleni najmanj pet in pol meseca, imajo pravico do dvatredenskega dopusta s celotno plačo (tudi pri nas imajo delavci dopust, kadar so brezposelni, ali pa delavci v državnih rudnikih, kjer imajo 4 delovne dni v tednu, toda samo s to bistveno razliko, da ne dobijo za časa dopusta (neprostovoljnega) niti ficka. Delavci v nehitenjskih obratih imajo štiritedenski dopust.

Varstvene odredbe. V vsakem obratu postojе komisije (toda ne takozvane „inspekcije rada“), ki imajo to nalogo, da skrbijo za varnost in higijeno v obratih. Te komisije se sestoje iz državnih organov, ki skrbje za interese delavstva, ne pa za podjetnika, izkoriščevalca kakor to pri nas vrše zgoraj omenjene inspekcije rada. Caristični režim se je jako malo interesiral za to panogo delavske zaščite, radi tega je položaj nove mlade države v tem oziru jako težak. Toda proletarska država stori vse, da se strogo pazi na higijeno in varnostne naprave v podjetjih. Vsi novi obrati so zgrajeni po najmodernejših zdravstvenih načrtih.

Posebno varstvo in skrb uživajo pa mladostni delavci in delavke. Mladina pod 14. letom ne sme biti zaposlena. Od 14.—16. leta samo v izjemnih slučajih. Noseče žene smejo opravljati od 5 meseca dalje le lahka dela. Matere — dojljice imajo vsake tri ure po pol ure odmora, da lahko dojijo deco.

Pomoč poškodovancem in za delo trajno nesposobnim osebam. V slučaju boleznj dobiva delavec iz bolniške blagajne v dobi štirih mesecev popolno, celotno plačo; poleg tega uživa še brezplačno zdravniško oskrbo, dokler popolnoma ne okreva. V slučaju popolne nezmožnosti za delo se mu ista spremeni v dosmrtno.

Govorili smo že o zaščiti delavk. Naj pripomnim še sledeče: ročne delavke imajo pravico do osemtedenskega plačanega dopusta pred in po porodu. Duševne delavke pa uživajo šesttedenski dopust seveda s polno plačo. V času nosečnosti opravljajo lahka dela in se lahko poslužijo brezplačnih zdravniških ogledov in oskrbe. Za d. jenčka prijemajo mesečno po 15 dolarjev. Mati kakor tudi otrok sta

pod zdravniškim nadzorstvom. V bližini vseh obratov pa se nahajajo dečja zavetišča. Tudi v kapitalističnih državah se nahajajo slične ustanove, ki se uporabljajo v ta namen, da podjetniki uporabijo otroke v svojih obratih z „očetovsko skrbjo“, da se na cesti ne pokvarijo. Starostno in invalidno zavarovanje osigura starim in pohabljenim delavcem 80—100% pokojnino. Organi drž. socialnega zavarovanja ustanavljajo domove za invalide in starostne onemogle delavce.

Ostale socialno-politične ustanove. Vseh ugodnosti, ki pripadajo delavcu na osnovi socialnega zavarovanja, so deležni vsi člani družine. V slučaju smrti prispeva blagajna socialnega zavarovanja 70% za pogrebne stroške. Ako umrje ali sicer neznan kam izgine hranitelj, oče družine, prejema družina pokojnino.

Vsa večja kopaljšča na Krimu in Kavkazu so v upravi državnih organov za zavarovanje delavcev. Prejšnje letovišče ruskih carjev na Krimu služi sedaj kot okrevališče kmetom. Na velikih rečnih parnikih se nahajajo okrevališča, tako da velik del delavcev preživi svoj dopust v teh okrevališčih na Volgi.

Konečno je potrebno, da omenim še stanovanjsko politiko sovjetske vlade. V velikih mestih je delavstvo zapustilo vlažne kleti, podzemeljske brloge ter se naselilo v lepih, udobnih palačah buržuazije. Za nova delavska stanovanja je bilo v proračunu 1924/25 odobren večmilijonski kredit. Vso socialno zakonodajo vodijo delavci sami in vse se vrši pod strogo kontrolo. Kljub vsem težočam in revščini je delavska država ustvarila socialno zakonodajo, o kateri se delavcem v kapitalističnih državah niti ne sanja.

Prava socialna politika je mogoča le v proletarski državi.

Delavski dopisi.

Kotlje. Ko so mali posestniki in delavci občine Kotlje vložili svojo listo pri zadnjih občinskih volitvah, so nasprotniki zagnali tak vrišč in krik, da se je res posrečilo listo razveljaviti. Pri tem poslu so se ti pobožnjaki poslužili alkohola in so na dan, ko bi se imele vršiti volitve, dotičnega siromaka, ki je dal na glavarstvo izjavo, na podlagi katere je bila lista razveljavljena, tako napojili, da je revež komaj prikolovratil domov. Na veliko veselje, da se jim „boljševikov“ ni treba bati, so nasprotniki slavili zmago s popivanjem. Sodruga Gradišnika, nosilca naše liste, kateremu ne morejo očitati, da ne plačuje nobenih davkov, kar sicer ti gospodje tako radi delajo, so omivali v „Slovencu“ in se delali norca iz njega. Toda kakor izgleda položaj, boste se le morali poslužiti ceste mimo njegovega stanovanja, ker po občinski cesti itak skoraj ne boste mogli voziti zaradi blata in lukenj. Mogoče zaradi tega nočete popraviti ceste, da bi preprečili „boljševikom“ dohod v Kotlje in se hočete ograditi z blatom. Toda to vam ne bo pomagalo. Slavna politična oblast pa, ki tako rada stika za protidržavnimi elementi in dela „mir“ z razveljavljenjem naših list, naj obrne svojo pozornost na slavnoznano cesto v Kotlje, kako se tam vsak dan muči živina in ljudje, da je že sramota. Dopisnik.

Guštanj. Da tudi drugod proletariat spozna postopanje naših vlastodržcev, zlasti naših političnih oblasti, moramo sporočiti, kako se postopa sedaj pri nas po izvršenih občinskih volitvah, ki so se, kakor smo poročali, vršile 17. januarja in kjer je delavstvo potisnilo združeno meščansko opozicijo v brezpomembnost. Zmaga je bila plod komunalnega programa, od 13 občinskih odbornikov, izvoljenih na skupni listi, so 4 pristaši grupe Dekalista. Volitve so se drugače vršile v redu, vse kakor je predpisano, izvolili smo si tudi že župana. Toda sedaj pride najlepše. Nasprotniki so se pritožili na srezko poglavarstvo zaradi nepravilnega postopanja pri volitvah. Seveda je ovadba bila zgrajena na lažeh in je bila le maska. Nasprotniki, pri katerih nosijo zvonec pristaši SLS, so se z bali izvajanja našega komunalnega programa, ki bi jih občutno potipal tam, kjer jih najbolj boli, in skušajo torej ovirati program občinske večine kolikor mogoče. Ker seveda ne morejo utemeljiti svoje trditve o nepravilnem postopanju pri vo-

litvah, so se zatekli k drugemu sredstvu. Med občinskimi odborniki so tudi štirje komunisti, Bognasvarni. Ako pridejo ti v občino, bodo vse podrli in v nevarnosti je, Guštanj in država. Srezko poglavarstvo pa očitno nima drugega posla nego iskati strahove tam, kjer jih ni, in noče rešiti zadeve naših volitev. Sedaj se govori, da se mislita razpustiti stari (socialistični) in novi občinski odbor in imenovati gerentstvo. Ne vemo, kaj je na tem resnice, toda znano mi je, da imamo par takih brezposelnih kandidatov, ki želijo vladati v občini s pomočjo nasilja, ko jim ljudstvo zrupanje ne izkaže z izvolitvijo. Ako bo veliki župan v Mariboru, ki ima zadevo v rokah, odločil po receptu v Zagorju, bo oblast dokazala, da ji ni za napredek in delo v občini in bo sama diskreditirala buržuazno „enakopravnost“. In to nam je tudi prav. Naše delavstvo je zavedno in bo spoznalo, da se bojite „komunistov“ res zaradi tega, ker hočete, da se v občini dela v smislu socialnih, kulturnih in gospodarskih potreb večine prebivalstva. Dobrodošli agitatorji za razkrinkanje demokracije, gospodje o blastniki! Konečno smo radovedni, kako se bo sestavil eventualni gerentski sosvet in vam homo še poročali.

Vojna v Siriji. V 36. šte. Slovenca t. l. so klerikalci le zapisali enkrat resnico, samo da so jo malo zastrli s pajčolanom. Omenjena številka piše o vzrokih vojne v Siriji: „Francozi so dobili Sirijo leta 1920 po pogodbi v San Remu.“ Toda katoliški jezuit je namenoma pozabil povedati, po čigavi pogodbi. Ali z Druzi samimi? Ali po pogodbi z drugimi kapitalističnimi državami? Kje je samoodločba narodov? — „Francozi so bili zelo priljubljeni pred vstajo,“ piše Slovenec. Ta „priljubljenost“ pa je tako rastla, da so jih Druzi začeli pozdravljati kar s puškami in topovi! Ker pa Francozi kot „gostje“ na tujih tleh ne marajo takih pozdravov, se je začela vojna. Toda, kaj ti narede ti Francozi? Mesto da bi hitro sezidali vsaki tamošnji veri po več cerkva, so vpoklicali vse misijonarje in so jih poslali proti narodu, pa ne s križem, ampak s puško v rokah. In bog jih je na mestu kaznoval, ker so prelomili njegov nauk. Kdor prijemlje za meč, bo z mečem pokončan. Misijonarje so pa pokončali Druzi zato, ker so z orožjem v rokah pomagali kapitalistični Franciji. In Slovenec piše: „To je očitno kazen božja, kajti bog se poslužuje vojske, da pokori

ž njo brezverce. S tem meni Francijo, ker ta ne klečeplazi pred Vatikanom. Po našem mnenju so v vojni kaznovani popolnoma nedolžni delavci in kmetje z ene kakor z druge strani. Klasi se pa morajo za nikdar polne bisage kapitalistov, kapitalisti pa sedijo po barjih itd. in od vojnih dobav vlečejo velikanske profite. Plača pa zopet ljudstvo.

Kamnik. Kristanova „Politika“ je prinesla dopis iz našega okrožja. Med drugim čitamo sledeče: „Naši delavci se pelagoma vračajo na delo v organizacije, z navdušenjem čitajo „Delavsko Politiko“, končno pa da si hočejo utrditi svoje postojanke.“ V resnici je pa položaj precej drugačen. Delavstvo je skrajno ogorčeno in zapuščeno; najraje zabavlja čez glavne odbore, ker ne vršijo svoje prave dolžnosti. Žalostna resnica, sodrugi, ali kdo je temu kriv? Mi sami. In zakaj?

Kakor hitro se komu kaj ne ugodi, že pokaže organizaciji hrbet. Sodrugi, tako si ne bomo nikdar izboljšali svojega žalostnega položaja. Vsi v organizacijo, da bomo sodrugom, ki smo jim dali zaupanje, opora in da bomo poleg tega kontrolirali njih delo. Ako pa kljub temu ne bodo zastopali naših interesov, se jim na kratko pove: vi niste za nas in zberemo v vodstvo sodruge, ki ne bodo lazili okoli Kristana. Le na ta način si bomo ojačili naše postojanke, ne pa potom Kristanovega dvornega socializma. Proletarec.

Št. Peter na Krasu. (Italija.) Kljub vsemu pritisku na delavski in kmečki razred se kapitalizem ne more več tako utrditi kot je bil pred vojno. Kapitalistično gospodarstvo se ne more več urediti in uravnovežati, med kapitalističnimi državami se odnošaji postružejo, v interesu profitov se oborožujejo države in pripravljajo nove vojne. Predvojnih razmer ni mogoče več upostaviti na kapitalistični podlagi. Kljub veliki nezavednosti širokih ljudskih množic se vedno bolj čuti, da ljudstvo spoznava, da jih niti narodne niti katoliške stranke ne morejo peljati k boljšemu življenju in da je združitev delavcev, kmetov in namščencev na razredni podlagi edina uspešna pot do končne osvoboditve. Mesto diktature buržuazije treba upostaviti vlado delavcev in kmetov in to moremo doseči samo potom revolucionarne razredne stranke. — Mi julijaki trpinji smo še vedno brez svojega glasila. Naše „Delo“ nam fašisti vedno plenijo, govorniki pa o „svobodi“. Svoboda je že, pa samo za kapitaliste, ki nas izkoriščajo, kakor se jim poljubi.

Iz Tržiča. Ker sem poročal v DKL dne 11. febr. t. l. članek s podpisom ter v istem članku povedal samo toliko, kar je bilo nujno potrebno v interesu zaupnikov, ni bilo poštenjakovičem po volji ter me sedaj podajajo kakor žogo iz enega v drugi in tretji list. Seveda klerikalno gospodo boli, kadar se jim resnica pred oči pomoli. Klerikalna „Pravica“ ali bolje rečeno lažnjivec zadnjega tedna je dobila poročevalca, duševnega siromaka, ki se je zaletel v mene ter mislil, da mi s tem prizadene smrtni udarec. Ker nisem eden tistih, da bi se prepiral, hočem povedati napadalcem, da so pozabili sami sebe tako imenovati, ker imajo v resnici vse iste lastnosti, katere se meni pripisuje. Resnici na ljubo povedano, da ga ni človeka brez napak, in istih ima napadalec največ. Kar se tiče denunciranja, upam, da se ne bi nobenemu nikoli brezpotrebna krivica zgodila, ako bi vsak toliko denunciral kot jaz, to vedo vsi, izven napadalca, kakor tudi podjetje, morda bomo imeli o tem še prihodnje govoriti kje drugje. Da sem ali da se delam za komunista in da sem pisal tudi drugi članek, ki udarja po lastnem pristašu Antonu Mežeku, dam napadalcu priliko, da nekaj zasluži, in sicer dvomesečno plačo, ako mi to še enkrat potrdi in pri sodnji dokaže. Ako pa to ne stori, mu že danes povem, da je bojazlivec in lažnjivec, grd obrekovalec in breznačajnejš. Na napade v klerikalnih listih ne bom odgovarjal več. Mlakar.

Ljubljana. (Krivica se sveti, poštenost je raztrgana.) Brivski mojster, ki zna dobro briti, pa ne samo z britvo, temveč tudi z dobro zvijačo, je brivski mojster F. Laborec na Rimski cesti št. 21. Vzel je mojega sina J. O. za vajenca, pa se ni toliko zavedal, da mora vajenca pravočasno naznaniti v bolniško blagajno. Ker je radi svoje nemarnosti in krivde moral plačati kazen, je potem od mene zahteval, da mu povrnem, in če mu ne povrnem, mi sina postavi na cesto. Seveda sem jaz tako neopravičeno zahtevo odklonil. — Ta zvijačar g. Laborec pa si je hitro pomagal na

tak način, da je mojega sina prisilil, da je pri njem boljšo obleko prodal za 200 Din. In jih je vzel g. Laborec v svoj žep in je mislil, da je sedaj njegova kazen poravnana. Jaz nisem nič vedel, da je moj sin obleko prodal. Po tistem času sem radi zadev svojega sina dobil od sodnije poziv na št. 37. Ko pridem določeni dan pred sodnika, vidim tam tudi g. Laboreca, ki je bil prvi zaslišan. G. Laborec se je pritožil, da jaz premalo skrbim za svojega sina, da je raztrgan, da on raztrganega vajenca ne more trpeti v svojem lokalu, da se sramuje in da ga radi tega mora spoditi. Na tako izjavo je sodnik, kakor je večji del navada, začel vpiti nad menoj in me krivo obsojati in mi je zraven delal račune, da moram za svojega sina vsako leto kupiti eno obleko za 6000 kron in za 3000 kron perila in posebej moram še 400 kron dati mesečno za stanovanje. Rekel sem g. sodniku, da plačujem 400 kron za stanovanje in tudi za perilo, da sin ni tako raztrgan, da ima dve obleki, da mu pa še tretje ne morem kupiti, ker imam slab zaslužek, in sem vse sodnikove račune odklonil. In sem ga tudi vprašal, koliko bi po njegovem mnenju moral družinski oče zaslužiti, če ima po tri ali še več otrok in ali naj od lufta živi. Je pa bila njegova zadnja beseda: Marš ven! Jaz sem vstal in sem šel — marš ven! — in zraven tega sem še rekel: Če so take pravice, grem tudi iz Jugoslavije. Za ta moj izraz je sodnik začel klicati po stražniku, da bi me zaprl, jaz sem pa rekel za slovo: Lepa hvala za vaš krivični teror — in sem jo odkuril.

Čez nekaj časa sem zopet dobil poziv, pa na št. 34, in tudi moj sin, kateri je pri zaslišanju povedal, da ga je Laborec prisilil, da je obleko prodal in da je on denar vzel. In ga je sodnik poklical k zaslišanju, pa ni prišel, ker je imel slabo vest. In je bil še po sedmih mesecih od začetne tožbe obsojen, da mi mora denar s 5% obresti povrniti. Med tem se je za tiste denarce lahko večkrat z vincem napojil. Pa še do danes nisem nič od njega dobil. Če bi tudi jaz od takih krivic in zvijač živel, bi kakor on za svoje otroke skrbel. Zato pa je moj pregovor: krivica se sveti, poštenost je raztrgana.

J. Osterman.

Zagorje. Literarno-dramatični krožek iz Ljubljane je 23. febr. priredil tu lepo uspeli recitacijski večer. Udeležba je bila sicer nelepa za Zagorje. Po večini so prišli k večeru delavci ter s tem jasno dokazali, da so tudi za duševno revolucijo. Gibanje mladih pa bo s sličnimi nastopi pridobilo na množico, silo. — Uvodoma je Srečko Kosovel razložil razmere umetnosti do proletarca zlasti v sedanjem kapitalističnem družabnem redu. Kapitalizem je povsod zadel svoje kremplje in bodočo socialno revolucijo bo spremljala duhovna revolucija. Dalje sta dovršeno recitala Ciril Debevec in Kreft pesmi in irtice najmlajših pesnikov. Spored je bil srečno izbran, zato tudi od navzočih sprejet. Klubu mladih naročajo delavci, naj še pridejo mednje. —m.

Iz rudarske kolonije v Kočevju. Zadržje se je pripetilo, da je nabirala delavka Hribar na skladišču premog in da jo je videl hišnik Lipovac. Ta jo je aretiral in peljal k žandarjem. Žandarji je pa niso hoteli zapreti in so rekli, da napravijo to samo, ako dovoli ravnatelj. Nato je peljal Lipovac Hribarjevo in žandarja k ravnatelju. Ta jo je vprašal, koliko let ima, koliko otrok in kje so njeni sorodniki. Odgovorila je, da je stara 75 let in da nima nikogar na svetu, na kar ji je odgovoril, da jo bo dal zapreti. Na to grožnjo mu je žena odvrnila, da mu da še ono malo moke, kar jo je priberala v koloniji med ubogimi delavci, če je tako požrešen. Nato jo je ravnatelj spodil. — Vprašajmo se: Koliko premoga lahko ukrade taka stara žena? Ali ne priča ta slučaj o brezsrčnosti kapitalizma, o taki brezsrčnosti, ki presega vsako dobičkazelnost? Kmetica.

S. Tone Pogačnik.

V Hrastniku je dne 23. februarja umrl naš mladi sodrug Tone Pogačnik, kurjač v steklarni. Ni še izpolnil 23. leta, ni se razcvetela njegova mladost. Živel je, kakor živimo proletarci: umiral je od rojstva. S 14. letom je šel delat. Deset otroških in mladeniških let je

kapala njegova mlada kri in po delavnicah steklarne brstela v zlat profit. Pred osmimi meseci je legel in zdaj je umrl kakor umre proletarski borec: verujoč v zmago sodrugov, ki ga bodo preživel, in z zavestjo, da je tudi sam delu za to zmago posvetil vse svoje preostale moči. Bil je član in funkcionar komunistične mladine, Iskre. Zveze delavske mladine, Neodvisne delavske stranke, Vesne, Svobode, strokovnih organizacij — povsod, kjer je bilo gibanja za osvobodjenje delavstva, se je navdušeno in vztrajno loteval dela. In zato družbi ni bilo dovolj, da zadnjo trohico njegovega zdravja prekuje v profit. Še v ječo ga je vrgla in mu še s tem prikrajšala zemsko romanje.

S. Pogačnik ni bil samo v Hrastniku domač in priljubljen, tudi v sosednjih revirjih je imel mnogo znancev in prijateljev. O tem je pričal njegov pogreb. Malo takih pogrebov je videl Hrastnik. Spremljala ga je rudarska godba, pevsko društvo iz Zagorja, pomnoženo s domačimi pevci, s pevovodjem s. Perkom, člani in članice Vesne v krajih (dasi je žandarmerija na telefoničen ukaz okrajnega glavarja hotela to preprečiti), Delavsko podporno društvo in množica hrastniških, zagorskih in trboveljskih proletarcev. Krsta na vozu je bila obložena z vencji, šopki in rdečimi trakovi (rajnik sam si je pred smrtjo želel rdečo pentljo na krsti), po vseh bregovih, cestah in oknih pa so ga od daleč spremljali oni, ki niso mogli do Drage. Na grobu sta se s. Merzel v imenu mladine, s. Pliberšek v imenu strokovnih organizacij poslovila od njega, pevci pa so zapeli „Vzbujenje duhov“.

Na kratko.

Klerikalna „Pravica“, katere poslanci v interesu kapitalizma niso glasovali 1921. leta proti zakonu o zaščiti države in ki v šestih letih niti enkrat niso protestirali proti preganjanju delavstva, smrtnim in 20 letnim obsojdam, se jezi, zakaj smo pri volitvah v delavsko zbornico delali in glasovali za listo ZDSZJ. Klerikalcem bi seveda bilo ljubše, če bi se mi vzdržali volitev, ker s tem bi klerikalec dobili večino v DZ. — V Srbiji so naši sodrugi res sklenili bojkotirati volitve v delavsko zbornico za Srbijo, ker imajo samostojne strokovne organizacije (CRSOJ), katerim so socialpatriotje s pomočjo radikalnega ministra odvzeli pravico kandidiranja. Mi v Sloveniji pa, ki smo člani združenih strokovnih organizacij in tvorimo v njih marksistično opozicijo, smo delali in glasovali za listo ZDSZJ, obenem pa smo javno v listu in na shodih obsodili grehe socialpatriotov, in proti tem in vsem uspakam socialistov se tudi v združenih organizacijah borimo. Vstopili smo v združene strokovne organizacije, da jih ojačimo in usposobimo za razredni boj in da onemogočimo Kristan-Svetek-Štukljevi družbi zavajati strokovne organizacije s poti razrednega boja. Da nas delavski privesek kapitalistične SLS, „Pravica“, za tako pravilno delo napada, razumemo, saj napadajo nas iz istih vzrokov vsi agenti kapitalizma od „Jutra“ do „Delavske Politike“. Dokler nas bodo kapitalistični listi napadali, bo to znak, da smo na pravi poti.

Laž ima kratke noge. „Jutra“ in „Delavska Politika“ sta se dogovorila, da bodeta dogovorno lažnjivo poročala o govoru s. M. Žorge na trboveljskem shodu. Brez dogovora pa sta oba demokratska lista morala tudi popraviti dogovorjeno laž. „Delavska Politika“ na smrtni postelji. Ker je gospod milijonar Kristan uvidel, da ga tudi dnevnik ne more rehabilitirati (oprati njegove črne duše), je zgubil veselje na dnevniku, posebno še, ker ga tudi zastoj nihče ne mora sprejemati. V upravnistvu D. P. so bili vsi prostori polni časopisov, ki ostajajo in ki jih zavedno delavstvo vrača nazaj Kristanu. Da napravijo prostor ubogemu upravniku, so najeli štiri ljudi, da so v terek na in po shodu tobačnega delavstva v Mestnem domu razdeljevali Kristanovo politiko gratis in franko, kar na kile. Jaz sem dobil 12 izvodov DP. z uvodnim člankom „Mislil“, ki bi ga po vsebini moral nasloviti pravzaprav „Puhle misli“. V petek pa je Kristan nenadoma razodel Golouhu tužno vest, da ne da več denarja, in nato je nastalo ypitje in vrišč. Vse kaže, da leži „nestrankska srednje-levo marksistična Delavska Politika“ na smrtni postelji. Pravzaprav škoda, ker Delavska Politika je

vsak dan na novo zavednemu delavstvu razgalila plitkost in plenkost srednje-levih kristanovcev. Kako se bo pokrtil velikanski deficit, bo poročal A. Kristan na obnem zboru konsumnega društva, ker strokovne in kulturne organizacije so iz od Kristana imenovanega „centralnega delavskega sveta“ že izstopila.

Izključeni likvidatorji Štukelj, Seđej in Makuc sklicujejo v zvezi s pričakovano ustavitvijo Delavske Politike za 7. marec konferenco Kristanovega srednje-levega krila. Poleg poročila o njihovi „srednje-levi“ politiki je na dnevnem redu tudi vprašanje izdajanja novega lista. Med Kristanovimi pristaši vlada za to konferenco veliko navdušenje. V čast te konference bo Kristan razobesil na svoji banki srednje-levo zastavo.

Še vedno ni zrela. Milica Topalovič, žena centralnega tajnika delavskih zbornic, bogataša dr. Živko Topaloviča, člana vrhovne instance SPJ. Na konferenci zastopnic Zveze delavskih žen in deklet v Ljubljani se je odločno postavila proti ženski volilni pravici, češ, da delavske žene še niso dovolj zrele za izvrševanje te državljanske pravice. Se ne zrela Milica je na svojo milo vižo pritrjevala Pakovčeva, in tudi Ajdiškova iz Trbovelj smatra, da žene še niso dovolj zrele, da bi smele voliti. Prepričani smo, da bodo članice Zveze žen in deklet po celi Sloveniji energično odbile to čisto protisocialistično nazoranje Milice, Pakovčeve in Ajdiškove in zahtevale, da se čimprej započne akcija za žensko volilno pravico.

Z lažmi si pomagajo birokrati pri Strokovni komisiji. Napisali so, da sodrugi Žorga, Hlebec, Peterkovič, Gustinčič, Kermauner niso strokovno organizirani in da so „razbijalci“ strokovnih organizacij. Da opozicija ni razbijalca pokazuje delo grupe DKL; tudi v času volilne kampanje so bili pristaši opozicije najdelavnejši in najaktivnejši; vstled volitev v DZ je bilo vrženih na cesto največ opozicijskih delavcev in noben birokrat. S. Hlebec in Peterkovič sta strokovno organizirana pri zvezi privatnih nameščencev, s. M. Žorga pri železničarski organizaciji, s. J. Žorga pa v Zvezo brezposelnih še ni mogel vstopiti, ker jo birokrati še ustanovili niso. S. Gustinčič in Kermauner pa res nista strokovno organizirana, organizirala se pa bosta takoj, ko jima bo Kristanova birokracija sporočila, katera izmed obstoječih strokovnih organizacij sprejema inženirje in visokošolce. — Nekaj pa je res. DKL res razbija in sicer temeljito. Pa ne strokovnih organizacij, kakor lažejo birokrati, temveč Kristanov dvorni socializem in oportunistem ter reformizem kristanovih agentov.

Neresnična poročila, bistveno povzročena o govorih s. Tomskega in Lozonkega je objavil predzadnji „Delavec“. Laži in potvarjanja so sredstvo, s katerim operirajo strokovni birokrati. Proti takemu potvarjanju bo protestiralo delavstvo, ki vzdržuje „Delavca“ in tiste, ki ga pišejo.

Kar na hitro je bila za 7. marec sklicana skupščina delavske zbornice. Kaj je Uratnika gnalo, da se je odločil za tako hitro sklicanje, bomo videli na skupščini. Obisk Topaloviča je gotovo s tem v zvezi.

Izšel je:

Zbornik

Delavsko-kmetske Maticе,

ki ima sledečo vsebino: A. St.: Da se razumemo, D. Anin: Donesek k študiju gospodarskega vprašanja v Jugoslaviji, VI. Pemru: Iz kulturnega dnevnika, Fr. Omič: O propali kulturni generaciji, VI. Martelanc: K vprašanju italijanske imperialistične politike na Jadranu in Balkanu ter k vprašanju Julijske krajine, I. Livko: Dnjeproštroj, M. K.: Soneta, Pregledi: Politična Socialni, Gospodarski, Kulturni, Kritika, Cena tej brošuri je 10 Din, za naročnike „Zapiskov“ 5 Din.

Brošura obsega 48 strani, formata „Zapiskov“ in bi jo moral čitati vsak zaveden delavec, kmet in intelektualec.

Naročila in vsa druga pojasnila daje: Uprava Delavsko-kmetske Maticе, Ljubljana, Karla Marksa trg 2.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik Aleks. Kobler, Ljubljana. Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.